

ліття, нагадує прийняття саньсяси, тобто періоду життя у відлюдництві, який приймав індійській брамін, коли вважав, що він виконав всі обов'язки домохазяїна. Прийнявши саньсясу, що являлося неодмінним, четвертим завершальним етапом в житті браміна, останній ставав "парахамсою" – "вільно ширяючим лебедем" і подорожуючи від села до села, він проповідував своє вчення всім, хто звертався до нього за порадою. Так само жив і Г.Сковорода. Недарма на могилі українського мислителя було вибито: "Світ ловив мене, але не піймав".

Друга половина ХХ і початок ХХІ ст.ст. характеризуються інтенсивним обміном культур між Сходом та Заходом, особливо актуальною є система самореалізації особистості, тому переосмислення творчості Г.Сковороди через призму ведичної філософії може дати нове розуміння його творчості.

Сухачов С.Я.

*кандидат філософських наук, доцент
Житомирський державний університет*

МОРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕОРІЇ «СРОДНОЇ ПРАЦІ» Г.С. СКОВОРОДИ

Провідною проблемою філософії Г.Сковороди є осмислення сутності людини, її щастя, змісту і результату життя, що виступає основою української національної ідеї.

Г.Сковорода засновує свою філософію на ідеях моральної автономії особи та справедливості. Ось чому ці погляди стали засадничими принципами розвитку суспільства, людини і втілилися в теорію "сродності", ґрунтуючись на яку український Сократ намагався відобразити своє оригінальне бачення нового суспільного ладу, покликаною зробити людей щасливими та досконалими. Відомо, що теорія «сродності» передбачає, щоб кожна людина займалася працею відповідно до природних уподобань та нахилів. Порівнюючи природний хід історії з роботою добре налагодженої машини, Г.Сковорода наголошує, що праця має бути не стільки вимушеною, як засіб для існування, скільки спорідненою, бажаною, тобто працею за покликанням[1;145], як визначальна сфера самоствердження особистості.

Тому велику кількість сторінок своїх творів Г.Сковорода присвячує обґрунтуванню того, що неспоріднена праця як вимушений

акт, не за покликанням не тільки не приносить особистості морального задоволення, а й завдає, в решті-решт, суспільству значної шкоди, бо "ранг носить может всяк, но дело действительно делает один тот, кто природный. Дело и без ранга дело, а ранг без дела ничто..."[2;349].

Разом з тим драматизм сучасної соціально-економічної, соціально-політичної ситуації в українському суспільстві полягає в тому, що сьогодні дискредитовані як соціалізм, так і ринкові відносини, внаслідок відсутності широкого прошарку працюючих власників, абсолютної бідності переважної частини українського соціуму. Тому влада має, заручившись підтримкою провідних політичних сил суспільства, на державному рівні розробити і якомога швидше втілити у життя ефективну програму боротьби з бідністю, різким майновим розшаруванням українського суспільства. Основою такої програми має стати ідея формування середнього класу, національного товаровиробника, конкурентноспроможної продукції, відтворення механізму мотивації праці шляхом її дієвого матеріального і морального стимулювання.

Зрозуміло, що лише на основі творчого, особистісного, пошукового ставлення до праці як до потреби можна успішно вирішити ті вкрай складні завдання реформування сучасного українського соціуму, результатом яких є утвердження громадянських структур та побудова правової, соціальної держави. Цілком закономірно, що все це всіляко узгоджується з переконаннями Г.Сковороди про те, що коли у країні люди будуть вільними і утвердиться принцип "сродної" праці, то в суспільстві запанують загальне братерство і справедливість.

Григорій Сковорода закликає всіх до праці, яка має бути основою прогресивного розвитку українського суспільства. При цьому в Україні існує проблема ефективного власника і саме цей факт заважає повноцінному існуванню українців у своїй країні. Разом з тим реальний власник має бути позбавлений крайнощів, негативних проявів як колективізму, так і індивідуалізму, які відкидають обов'язковість і пунктуальність, професіоналізм та майстерність, прагнення поліпшити своє матеріальне становище за допомогою напруженої високоефективної праці та передбачають заздрощі до сусіда, який чесно невинною працею самостверджує себе. Тому мають рацію дослідники, стверджуючи, що "...ми не повинні миритися з таким ганебним явищем, як бідність, з проявами індивідуалізму. Індивідуалізм — чи не одна з визначальних національних рис українців, яку можна спостерігати в минулій і сучасній історії... Ми зобов'язані виховувати в собі негативне ставлення до індивідуалізму і клановості"[3;14], які унемо-

жливлюють самореалізацію особистості саме в сфері праці і трудових відносин.

Література:

1. Кримський С. Філософ, якого «не спіймав світ»: Г.Сковорода // Україна Incognita / за ред. Л.Івшиної – К., 2002. – С.145-147.
2. Сковорода Г. Зібрання творів у 2-х т. – К., Наук. думка – 1961.
3. Панасюк Б. Основи ідеології суспільного життя // Економіка України. – 1999. – № 12. – С. 4-14.

Поліщук О.П.

кандидат філософських наук, доцент

Житомир

ФЕНОМЕН ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ: БІОГРАФІЧНИЙ НАРИС Г.СКОВОРОДИ

Григорій Сковорода – знаменитий і самобутній український філософ, гордість нації. Вплив мислителя на філософську думку України, Білорусії, Росії ХІХ-ХХ століття не заперечний. Його творче і життєве кредо можна, либонь, якнайкраще охарактеризувати словами Блеза Паскаля: „У серця свої докази, яких не знає розум”.

Але що обумовило неординарність цієї величної постаті в українській філософії та історії української культури загалом, яка залишила помітний слід й в історії культури Європи? Творчу спадщину Сковороди вивчало чимало дослідників. Однак дещо потребує, на нашу думку, подальшого осмислення, а саме: особливості мислення філософа, що вплинули значною мірою на оригінальність його творчого доробку. І.Іваньо, досліджуючи біографію і творчу спадщину Сковороди, підкреслив: “Специфіка мислення Г.Сковороди значною мірою перебувала в залежності не лише від змісту філософських ідей, а й від форми і стилю, обраних ним. Тому його твори становлять інтерес як з погляду “чистого змісту”, так і з погляду їх літературної форми, в секретах якої чимала частка й секретів самого змісту.” [1,26]

Специфіка світосприймання та поєднання філософсько спрямованого логічно-дискурсивного мислення з художнім, – ось що визначає самобутність мислителя. Зрозуміти стиль його мислення важко, якщо не враховувати, що в його творах важливу функцію виконують емблеми і символи, які визначають специфіку його алегоризму. Що ж